

<https://doi.org/10.31891/2415-7929-2022-25-11>
УДК 821.161.2.09(477.43):808.1/2(045)

ЯНЧИШИН А.
<https://orcid.org/0000-0002-6821-2152>
Хмельницький національний університет

ОСОБЛИВОСТІ ІДЕЙНО-СТИЛЬОВОГО РІЗНОБАРВ'Я ПОЕТИЧНОЇ ТВОРЧОСТІ МИХАЙЛА ЦИМБАЛЮКА КРІЗЬ ПРИЗМУ АВТОРСЬКОГО РЕДАГУВАННЯ

Стаття присвячена вивченню та опису теоретико-методологічних засад поняття «саморедагування» та його інтерпретації у поетичній творчості сучасного українського письменника-хмельничанина Михайла Цимбалюка. Зокрема його другої виправленої та доповненої збірки поезій «Ближні обрії» (2019; 2021). Основою дослідження є нові, переосмислені як поезії, так і цілі розділи. Здійснено диференціацію та аналіз збірок відповідно до жанрової специфіки та тематико-мотиваційних особливостей, де прослідковується рефлексія особистого світосприйняття відповідно до різних чинників. Серед яких проявляється як громадська діяльність, що спрямована на врахування запитів конкретного читача і суспільства в цілому, так і культурна, яка представлена усвідомленням ролі власного, доведеного в процесі саморедагування твору до якісного рівня, як складника інтелектуального й духовного простору нації.

Ключові слова: авторське редагування, збірка «Ближні обрії», Михайло Цимбалюк, мотив поезії, поезія, саморедагування, тематика.

YANCHYSHYN A.
Khmel'nyts'kyi National University

CHARACTERISTICS OF THE IDEOLOGICAL AND STYLE VARIETY OF MYKHAILO TSYMBALYUK'S POETIC CREATIVITY THROUGH THE PRISM OF THE AUTHOR'S EDITING

The article is devoted to the study and description of the theoretical and methodological foundations of the concept of 'self-editing' and its interpretation in the poetic work of the modern Ukrainian writer from Khmel'nyts'kyi Mykhailo Tsybalyuka and his second corrected and supplemented collection of poems 'Near Horizons' (2019; 2021), in particular. The bases of the research are new, reinterpreted poems as well as whole chapters. Collections have been differentiated and analyzed according to genre specifics and thematic and motivational features, where the reflection of personal worldview is followed according to various factors. Among them, both public activity is manifested, which is aimed at taking into account the requests of a specific reader and society as a whole, and cultural activity, which is represented by the awareness of the role of one's own work, brought to a qualitative level in the process of self-editing, as a component of the intellectual and spiritual space of the nation.

The second edition of the author's collection is distinguished by its composition, in particular, the number of poems varies. The total number of which is 62, in contrast to the previous one, i.e. 55. There are a significant number of new poems, as well as the absence of certain works. We also record new chapters that describe the early work of the poet. It is these processes that testify to the phenomenon of creative rethinking, which is the result of the influence of certain biographical, social, philosophical, political, and economic factors.

The study of the self-editing of the lyrical works of Mykhailo Petrovych Tsybalyuk proves that the public activity of the author was always aimed at taking into account the requests of a specific reader and society as a whole. The writer always pays attention to the most relevant topics of human existence, through the prism of his own observation, autobiographical processes. In addition, it is worth noting the cultural aspect, which is primarily represented by the awareness of the role of one's own work, brought to a qualitative level in the process of self-editing, as a component of the intellectual and spiritual space of the nation. Each individual poem in the collection is certainly an individual idea, which is reflected both in the theme of the reprint and in the linguistic and stylistic world of the poet-writer.

Keywords: author's editing, collection 'Near Horizons', Mykhailo Tsybalyuk, motif of poetry, poetry, self-editing, subject.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями

Творча діяльність, а особливо письменницька вимагає оригінальності, натхнення і, безумовно, трудомісткої та наполегливої праці над собою. У її процесі письменник безпосередньо вирішує складні поставленні перед собою завдання, що акумулюють глибоке розуміння життя, здатність бачити і розуміти як людей, так і їхні характери, усвідомлювати зміст подій, які відбуваються навколо нас, та перспективи розвитку людського суспільства. Письменнику, зокрема поету, необхідно бути не тільки художником слова, але і мислителем, громадянином у найглибшому і повному сенсі цих слів.

Виклад основного матеріалу

А. М. Носко зазначає, що, незважаючи на чималу кількість нових творчих намірів, які потребують наполегливого опрацювання та словесного оформлення, письменники не перестають звертатися й до тих творів, що вже вийшли друком, прагнучи подарувати їм «нове життя». Процес перевидання, виходячи з сучасного трактування цього терміну, не обходиться і без складової саморедагування. І хоча однотайності

в тлумаченні поняття «перевидання» й досі немає, наявні визначення в будь-якому випадку пов'язують його змістове наповнення з коригуванням [2; 278].

Вперше увагу на проблему перевидання художніх творів авторами побіжно звернула В. М. Галич у своїх напрацюваннях, присвячених творчості Олесь Гончара, що в подальшому сприяли заснуванню наукової школи з питань дослідження авторського редагування. С. Антонова трактує його як «кожну нову публікацію, що відрізняється від попередніх мінімум номером друкарського замовлення або ж змінами як змісту (основного тексту), так і оформлення» [4; 478], М. Тимошик дає власне визначення: «Це кожне наступне видання випущеного раніше твору або збірки творів, незалежно від часу, місця і видавця першого видання та змін у його змісті, структурі чи оформленні» [4; 351]. Удосконалюючи власний текст, автор аналізує й оцінює написане, відтак змінює його структуру, концепцію героїв та сюжетних ліній, скорочує або розширює розділи, добирає стилістично доречніші звороти й точніші слова, виправляє орфографічні та пунктуаційні помилки тощо [3].

Варто зауважити, що для літературного процесу перевидання, де трапляється саморедагування у будь-якому тлумаченні цього поняття, сприймається як новий оригінальний, цілісний продукт розумової діяльності автора. Оскільки, письменник бере орієнтири на нового сучасного читача збірки, відкинувши все те, що «не варто тепер навіть читання, не то передруку» [2; 19]. Як результат цього – неоднорідність структурного наповнення збірки, що безумовно має свої корективи, зокрема, ідейно-тематичного наповнення та потребує окремого дослідження.

На сьогодні творчий ковчег Хмельницької обласної організації поповнився ще одним напрацюванням поета, прозаїка, журналіста, краєзнавця, автора десяти збірок поезій, оповідань, новел, гуморесок та флейтонів, літературних казок – Михайла Петровича Цимбалюка, а саме, його другим, доповненим виданням збірки «Ближні обрії» (2019, 2021).

У загальному збірка поезій має своєрідний зміст, що вирізняється ідейно-тематичною та жанровою специфікою, який ще більше привертає увагу простого читача. За розмірами книга невеликого формату (10*14*0,7), обкладинка цупка, кольорова, посередині вгорі міститься інформація про автора, нижче – назва книги та тлі природи, рідних обривів автора.

Друге видання збірки Михайла Петровича вирізняється композицією, зокрема, варіюється кількість поезій, загальна кількість яких 62 [6], на противагу попередньої – 55 [5]. Трапляється й значна кількість нових віршів, до прикладу: «Викликаю на себе вогонь», «Дві дочки», «З юнацьких щоденників», «І ми проходимо цей шлях», «Мости лежатимуть мостами», «Солдат», «Тобою повняться вітрила снів», «Чому ти йдеш?» «Я для тебе». Крім того, варто зауважити, що деякі поезії відсутні у другому виданні збірки: «Повернення», «Такий в житті буває день». Саме ці процеси, свідчать про явище творчого переосмислення, що є результатом впливів певних біографічних, соціальних, політичних, економічних чинників.

Оновлена збірка поезій «Ближні обрії» в основному наповнена творами класичних жанрів, проте трапляються й комбінаторні у вигляді акровіршів.

Ліричні твори автора відзначаються домінуванням філософських мотивів, зокрема, швидкоплинності часу, людського життя, що, безперечно, проявляються із перших сторінок збірки, до прикладу поезія «Жити». Автор не лише відчуває суть поняття часу, але й рамки та відповідальність: «... Стільки б жити, стільки б жити... / Та ... Батьківству внука / встигнути б навчити...» [6; 3]. Відзначаються й сильні віхи ретроспекції, через які М. Цимбалюк задається питаннями трактування психологічних процесів, зокрема «пам'яті» у поезії з такою ж назвою. Автор крізь призму дитинства, утворює на означення пам'яті значну кількість метафористичних оказіоналізмів: «пам'ять-листопад», «пам'ять-первоцвіт», «спомин-доц»; використовує й цікаві порівняння, на кшталт: «... Є пам'ять... / Мов камінчики на дні...» [6; 12]. Варто звернути увагу й на поезію «Листолік», що, на противагу першому виданню, залишила тематику, проте значно розширила обсяг та вираження. Письменник у своєму творі вдається до назвотворчості місяців за принципом їх вияву. Саме тому, описуючи плинність часу, він влітає у поетичну канву чудові назви з початковою основою «листо-», що, беззаперечно, в українській символіці має значення волі, сили життя, звідси: «листоубий», «листопрій», «листомор», «листочий» [6; 28-29].

У перевиданій збірці досить виразно виокремлюється й інтимна лірика, яка підкреслює й увиразнює переосмислення автора, щодо певного абстрагування. Ліричний герой частіше звертається до поняття любові в різних аспектах її впровадження. Зокрема, періодично спостерігається опис любові батька до дитини, спровоковані традиціями сучасних весільних обрядів, до прикладу: «Батькове танго» [6; 31]. У поезії промовисто постають мотиви родоводу: «новим пагінцем в родоводі росте», батьківства: «тепер на руках захищатиме внука»; та безперечно емоцій: «... У доні сльозина фатою прикрита...», «... А батько поважно тримається в рамках...» [6; 31].

Варто звернути увагу й на поезію «Дві дочки» [6; 42], як наслідок певних внутрішніх переосмислень значення дитини у батьківському серці. Автор піднімає питання релігійно-філософської доктрини, зокрема безсмертя через перевтілення, з одного тіла в інше, зазначаючи: «А згасне (серце, власне життя) – в їхніх дітях повторює / поміж Золотоношею й Заверцем» [6; 42]. Топонімікон ще раз наголошує на певних чинниках, що є наслідком змін біографічних відомостей, щодо локацій доньок після одруження, що темпорально влітаються та співвідносяться саме з другим виданням збірки.

Почуття любові до жінки зосереджені у таких поезіях як: «Такий в житті буває день», «Погляд пані», «Тобою повняється вітрила снів», «Я для тебе». Автор для своєї дружини є: «займистим листопадом», і «серпневим зорепадом», «ніжним снігопадом». Поезія, присвячена любові до жінки, безумовно, має нотки невимовної поваги, оскільки ліричний герой незважаючи на те, що задається питанням: «У моїх просинатись обіймах, / незнайомко знайома, могла б?» [6; 55], – сам собі у наступних віршах під час звертання-присвяти коханій жінці відповідає: «... твою приємлю сивину, / не заплету в ній сорому і болю. / Якщо втечу від тебе – на війну, / і задля тебе виживу на міннім полі» [6; 62].

Якщо звернути увагу на пейзажну лірику М. Цимбалука, то варто зауважити, що чітко фіксується градація не лише опису природи, інфраструктури міських та сільських околиць, але й проринають дещо глибші нотки. Автора цікавлять і хвилюють актуальні процеси сьогодення, зокрема урбанізації, проте як вияв возвеличення міст, до прикладу, поезії: «В осінньому Харкові», «У Зарваниці». Саме у цих поезіях відчуваються провідні мотиви великого мегаполіса та захоплення ним, їх красою, неспокоєм, глибокою історією, старовиною, водночас й інтенсивним життям.

На противагу цьому, на особливе місце заслуговує поезія «Місто без трамваїв» [6; 38], що є по суті перехідним моментом між концептом «місто-село», оскільки описується негативна діалектика розвитку інфраструктури міст, що чітко відчувається в строфах: «... В цій текстурі згубилися первісні мури...», «Склобетонні причепини в себе приймає, / та душа знемагає в терті пересиченім шин...», «От у юності марились місту трамваї... / В урбанічній старині – собі вже здається чужим» [6; 38].

М. Цимбалука звертається до проблеми зменшення кількості сільського населення, в поезіях «Пустка», «Нежива вулиця», «Крайня хата». У творах досить відчутні віхи проспекції, зокрема, автор декілька разів направляє сприйняття читача по тому чи іншому шляху, часто сприйняття починає формуватися ще до читання тексту. Саме такою силою наділені назви, заголовки та епіграфи, які виступають нарівні з тематикою, проблематикою. Це по-суті певні сигнали, які формують дотекстову та передтекстову візуалізацію у свідомості читача. Поет чітко вказує й зазначає причини, пов'язані з цим, у строфах віршів: «З-за димів не вернулася молодь, / скуштувавши міського життя» [6; 22]; проте відчувається сум та спустошення по відношенню до рідної місцини, що проринає у якості метафористичної паралельності: «собачий ланцюг мов обірвана нитка» [6; 20]. У цих творах проявляється ностальгія, любов до рідної землі, переоцінка як поняття «сьогодення», так і «минулого».

Громадянська лірика представлена творами: «Мова волі», «Майданівська Січ», «Герої не вмирають». У творах такого спрямування письменник вдається до змалювання історичних подій минулого, до прикладу: «... Сто раз нам кров'ю, / за рідну мову горло заливали, / та десь кровинка западала зеренцем, / й земля по-українськи знов буяла» [6; 69]. Чітко прослідковуються й мотиви війни, що, безперечно, викликані сучасними політичними умовами та подіями на Сході нашої держави: «... Словами і мовчанням, / з мечами й автоматами / ідуть і повертаються / з щитами й на щитах» [6; 72]. У поезіях автор використовує антропонімікон на означення відомих постатей, що увійшли в історію як перші загиблі в Революції Гідності: *Юрій Вербицький*, *Михайло Жизневський*, *Сергій Нігоян* [6; 75]. Пориви душі військового, всі переживання та перипетії війни висвітлені у віршах: «Полковник», «Солдат», «Окопи», «Куля», «Моя війна».

Акрівірші ще більше відкривають душу та основні настрої, оскільки, крім вмілого оперування словом, в них вимагається акумулювання основної думки. М. П. Цимбалука скомпоновує слова, які читаються як: «Вітчизна», «Родина». Мотиви творів та проблематика цілком співвідносяться з основою (назвою), запропонованою автором.

Перевидання збірки поповнилося розділом під назвою «З юнацьких щоденників», що включає в себе 6 поезій, які, безперечно, є явищем переоцінки творчості самого автора, до прикладу, такі вірші: «Якби прокинувся ти, Шевченку», «Люблю напередодні Новоріччя» та ін. У юнацькі роки (1981-1984) домінують мотиви майбуття, крізь призму найближчих пріоритетів, типу: школа-вчителі; дружба, рід, Шевченко.

Варто зауважити на особливостях ритмомелодики поезій М. Цимбалука, що у деяких віршах підкреслює тематику та додає певного тону, насамперед це стосується використання алітерації, епіфори.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямі

Дослідження саморедагування ліричних творів Михайла Петровича Цимбалука засвідчує, що громадська діяльність автора завжди була спрямована на врахування запитів конкретного читача і суспільства в цілому. Письменник завжди приділяє увагу найактуальнішим темам: буття людини, як філософської доктрини; почуття любові у різних аспектах її вираження; людини – громадянина своєї держави. Проте, крізь призму власного спостереження, автобіографічних процесів, найоригінальнішими методами та прийомами. Кожна окрема поезія збірки, безумовно є індивідуальним задумом, що відображається як в тематиці перевидання, так і в мовно-стилістичному світі поета-письменника. Крім того, варто відзначити й культурний аспект, що представлений передусім усвідомленням ролі власного, доведеного в процесі саморедагування твору до якісного рівня, як складника інтелектуального й духовного простору нації.

Література

1. Дроздова А. В. Авторське редагування художнього тексту в параметрах соціального простору і соціального часу: творча лабораторія Олеса Гончара : дис. ... канд. наук з соц. комунікацій : 27. 00. 05. Запоріжжя, 2012. 585 с.
2. Носко А. М. Авторське редагування на етапі підготовки творів до перевидань. URL : <http://nz.uad.lviv.ua/static/media/1-50/35.pdf> (дата звернення: 24.04.2022)
3. Саморедагування. «Вікіпедія». URL : <https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%A1%D0%B0%D0%BC%D0%BE%D1%80%D0%B5%D0%B4%D0%B0%D0%B3%D1%83%D0%B2%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%8F> (дата звернення: 21.04.2022)
4. Тимошик М. С. Книга для автора, редактора, видавця : практ. посіб. Київ : Наша культура і наука, 2005. 560 с.
5. Цимбалюк М. П. Близні обрії. Хмельницький. ТОВ «ТВОРИ», 2019 р. 100 с.
6. Цимбалюк М. П. Близні обрії. Хмельницький, Видавець ФОП Цюпак А. А., 2021. 100 с.
7. Чадюк О. М. Метафора у сфері сучасної української політичної комунікації : автореф. дис. ... канд. філол. наук: спец. 10.02.01. Київ, 2005. 20 с.
8. Шкляр В. І. Поетика журналістського тексту. (Змістові елементи). Стиль і текст. 2000. Вип. 1. С. 50–53.

References

1. Drozdova A. V. Avtorske redahuvannia khudozhnoho tekstu v parametrah sotsialnoho prostoru i sotsialnoho chasu: tvorcha laboratoriiia Olesia Honchara : dys. ... kand. nauk z sots. komunikatsii : 27. 00. 05. Zaporizhzhia, 2012. 585 s.
2. Nosko A. M. Avtorske redahuvannia na etapi pidhotovky tvoriv do perevydan. URL : <http://nz.uad.lviv.ua/static/media/1-50/35.pdf> (data zvernennia: 24.04.2022)
3. Samoredahuvannia. «Vikipediia». URL : <https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%A1%D0%B0%D0%BC%D0%BE%D1%80%D0%B5%D0%B4%D0%B0%D0%B3%D1%83%D0%B2%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%8F> (data zvernennia: 21.04.2022)
4. Tymoshyk M. S. Knyha dlia avtora, redaktora, vydavtsia : prakt. posib. Kyiv : Nasha kultura i nauka, 2005. 560 s.
5. Tymbaliuk M. P. Blyzhni obrii. Khmelnytskyi. TOV «TVORY», 2019 r. 100 s.
6. Tymbaliuk M. P. Blyzhni obrii. Khmelnytskyi, Vydavets FOP Tsiupak A. A., 2021. 100 s.
7. Chadiuk O. M. Metafora u sferi suchasnoi ukrainiskoi politychnoi komunikatsii : avtoref. dys. ... kand. filol. nauk: spets. 10.02.01. Kyiv, 2005. 20 s.
8. Shkliar V. I. Poetyka zhurnalistskoho tekstu. (Zmistovi elementy). Styl i tekst. 2000. Vyp.1. S. 50–53.